

*Samen de transitie van het
landelijk gebied vormgeven*

De kracht van het verhaal

Terugblik op Dieper Wortelen Café #4 – 25 september 2025

*Netwerkbijeenkomst dialoog transitie landelijk gebied |
In De Ruimte (IDR) aan de Oude Gracht te Utrecht*

Dieper Wortelen café | *Wat valt er in dit café te beleven?*

Welkom in het Dieper Wortelen café

In het landelijk gebied komen veel grote vraagstukken samen: van natuur-, water- en landbouwopgaven tot aan woningbouw-, leefbaarheid- en energieambities. Deze thema's vragen om een samenwerking tussen overheden, maatschappelijke partners en ondernemers, op alle schaalniveaus. Daarbij is het essentieel dat partijen elkaar goed verstaan om tot gedragen en duurzame oplossingen te komen. Het juiste gesprek voeren kan bijdragen aan vertrouwen en versnelling in de uitvoering.

Het Dieper Wortelen netwerk helpt de kwaliteit van de dialoog nog verder te versterken, onder andere door ieder kwartaal een Dieper Wortelen café te organiseren. Iedere editie heeft een specifiek thema, en altijd staan inspiratie en praktijk centraal. We doen dat in de vorm van een talkshow met tafelgasten, een keynote of special en uitwisseling tussen de deelnemers.

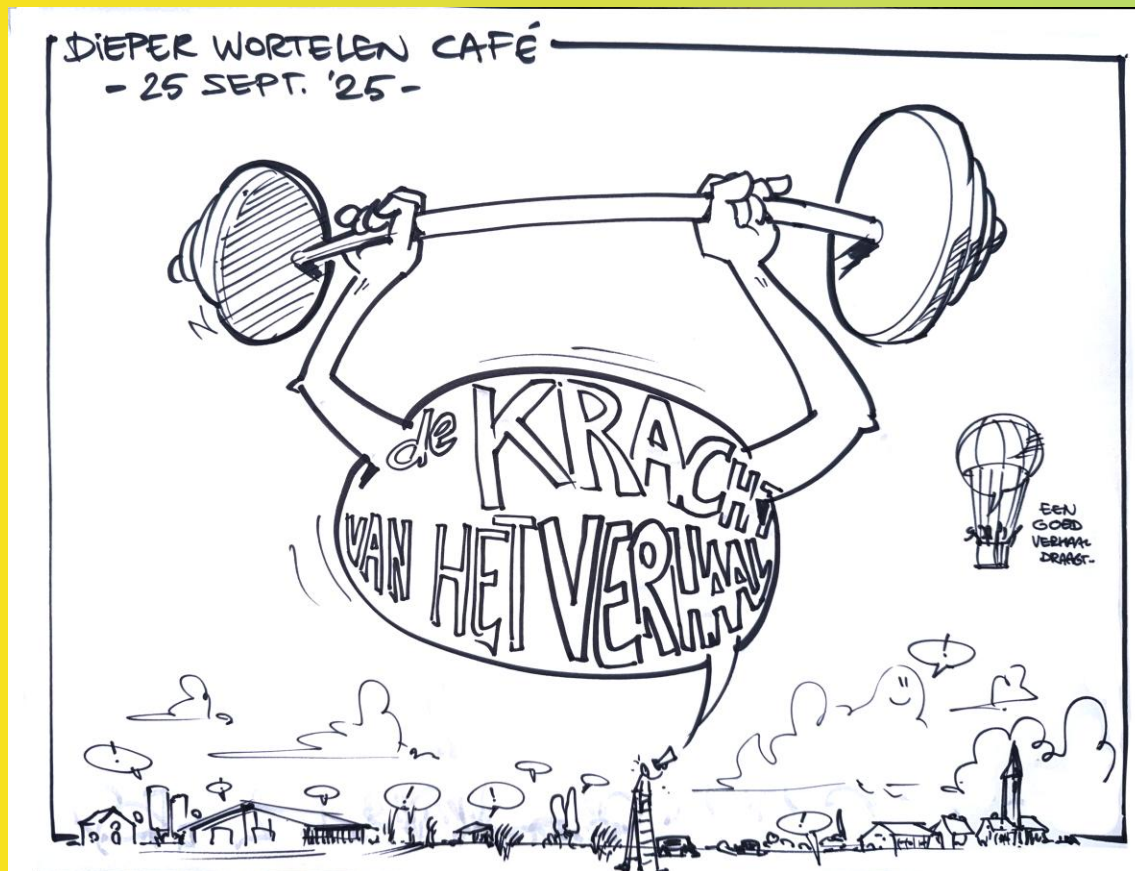
Kijk voor meer informatie over Dieper Wortelen op: <https://werkplaatsvoorlandbouwenatuur.nl/aan-de-slag/dieper-wortelen>

Of mail naar toekomstgespreklandelijkgebied@minlnv.nl

Voorgaande edities

- Oktober 2024: Omgaan met andere tijden
- Januari 2025: Handvatten voor het goede gesprek
- April 2025: Boter bij de vis

Dieper Wortelen café #4 | Algemene afdronk

Ook de vierde editie van het DW-café vond plaats in de voormalige kloosterkelders aan de Oude Gracht in Utrecht. Dit keer met een overzichtelijk gezelschap van zo'n 30 professionals in het landelijk gebied vanuit ambtenarij, wetenschap en vooral ook uit de agrarische praktijk.

Rode draad was deze middag de ontmoeting tussen de systeemwereld en de praktijk. Herkennen en erkennen van transitiepijn en van daaruit bijdragen aan beweging. Ruimte geven aan verhalen. Storytelling is een krachtige manier om een boodschap over te brengen, emoties op te roepen en verbindingen te maken met een publiek. Marc van Twist stelt dat wat er wordt verteld niet los valt te zien van hoe het is verwoord. Taal doet er toe. Kan storytelling helpen om een brug te slaan tussen bovenstroom en onderstroom? Daarover ging dit DW-café.

Ilanthe Smulders en Coen Smit verzorgden ook dit keer vanuit het DW-team de gespreksleiding en Wouter Boog (JamVisuals) maakte de tekeningen. Impressies van de middag zijn opgetekend door Sophie Dijkkamp en Pieter van Ree van Dieper Wortelen.

Dieper Wortelen café #4 | Afdronk in beeld

Wat komt er vandaag ter tafel?

- **Het eerste rondje | AAN TAFEL!** met Wim Groot Koerkamp
Nederland aan tafel om beweging te creëren
- **In de schijnwerpers (1) |** Het Nederlands landschap als levend verhaal met Edwin Raap
Over levende en lerende landschappen en het handboek 'Landschappen van Nederland'
- **In de schijnwerpers (2) |** Wandelend Wijs met Pieter van Ree
Waarom dit Dieper Wortelen initiatief en waar wandelen we naar toe?
- **Samen aan de slag |** De kracht van woorden en taal met Mark van Twist
Over de kracht van verhalen en de zoektocht naar het stille (?) midden
- **Beste praktijken |** De Zuidelijke IJsselvallei, met Jan Willem Breukink
Over het succes van de gebiedscoöperatie
- **De laatste ronde & vrije uitloop**
Het laatste woord is aan tekenaar Wouter Boog

Het eerste rondje | Aan Tafel! met Wim Groot Koerkamp

Wim Groot Koerkamp

*Communicatiespecialist &
change maker*

Het eerste rondje | AAN TAFEL! met Wim Groot Koerkamp

De eerste spreker heeft zijn eigen meubilair meegebracht: AAN TAFEL!

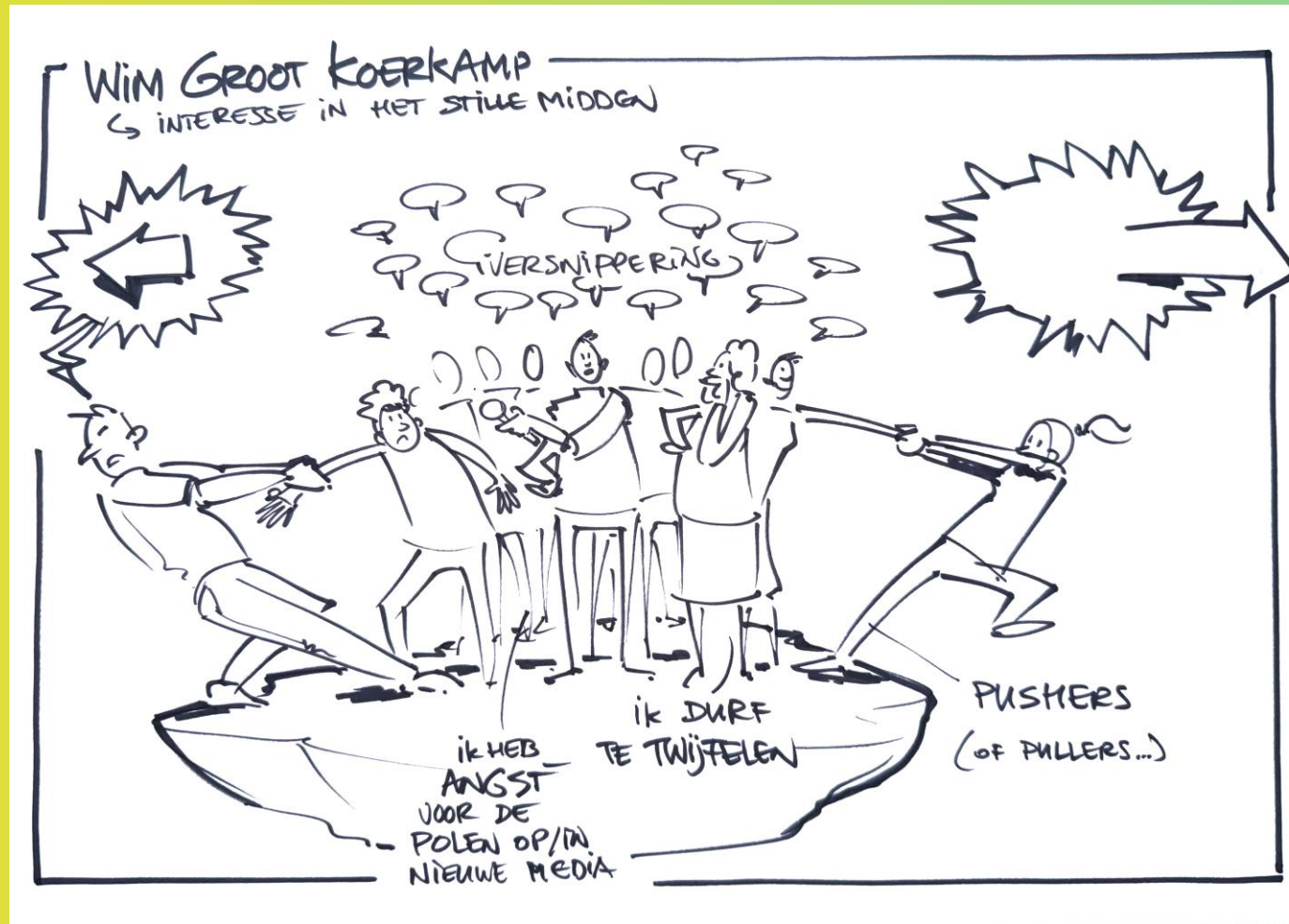
Boerenzoon Wim Groot Koerkamp was verkoopleider voor OOGST (het ledenblad van LTO), founder van ReMarkAble communicatie en één van de oprichters van de BBB. Impact maken voor innovatieve voedsel- en landschapmakers is zijn missie: commercieel via ReMarkAble, politiek via BBB en generiek via Stichting AAN TAFEL!

In de mainstream media hebben de 'pushers' de overhand en domineren het debat. Het stille midden wordt uitgedaagd om partij te kiezen en dat vindt Wim kwalijk. Polarisatie regeert en de dialoog en verbinding waar hij voor staat, lijken soms verdwenen. Met AAN TAFEL! gesprekken en TROTS&ZIEN documentaires geeft Wim met pakkende video's de milde meerderheid een stem en gezicht: positief en inspirerend aan de hand van praktijkvoorbeelden van biologische én gangbare boeren. Wim citeert hoogleraar Imke de Boer (WUR, duurzame voedselsystemen): "We zijn het over 80 procent met elkaar eens. Laten we dat als uitgangspunt nemen om samen doelen te bereiken."

T(r)ot(s) ziens AAN TAFEL!

Het eerste rondje | Aan Tafel! met Wim Groot Koerkamp

In de schijnwerpers (1) | De verhalen van het Nederlandse landschap

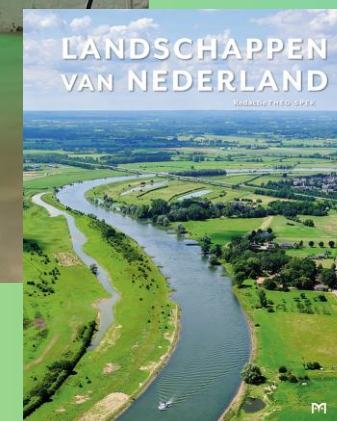

Edwin Raap

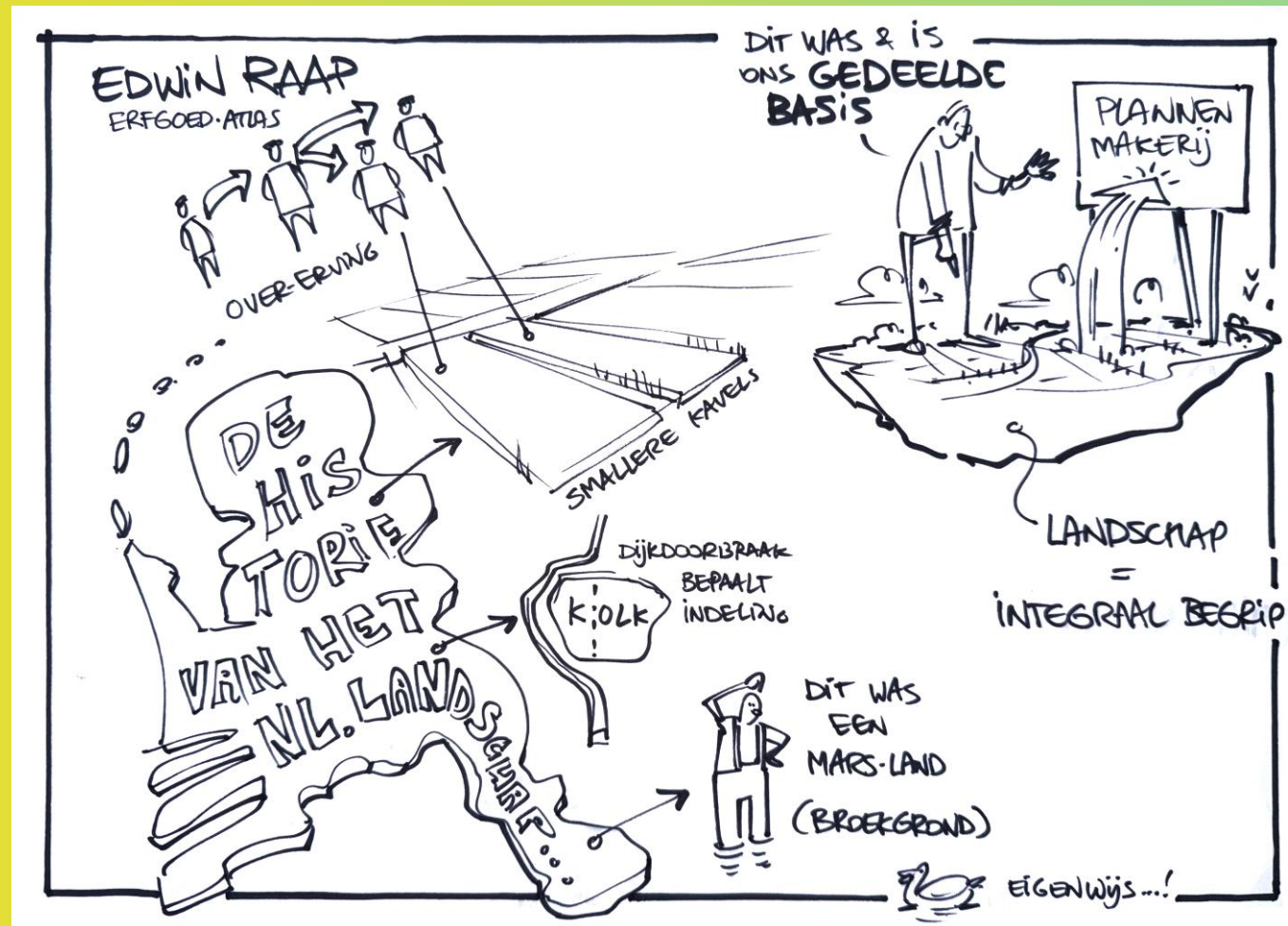
*Programmamanager Erfgoed, Landbouw & Natuur –
Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)*

In de schijnwerpers (1) | De verhalen van het Nederlandse landschap

Edwin Raap heeft een glossy van 3,5 kilo meegenomen: Landschappen van Nederland – hèt boek onder redactie van Theo Spek, dat in voorjaar is verschenen en waaraan allerlei experts ruim 12 jaar hebben gewerkt. Raap van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is één van die experts. Hij neemt ons mee in de verhalen van het landschap via voorbeelden uit Rouveen, het Gelderse rivierengebied, de Drentse Aa en de IJssellinie. “Zonder de mens is er natuur; landschap is menselijk, geschapen uit interactie tussen mens en natuur. Daarom is het landschap een vat vol verhalen.”, stelt Edwin. Landschap is een integraal concept en werkt verbindend tussen verleden, heden en toekomst. Maar ook tussen mensen: het behoud van de eigenheid van het landschap en zorgvuldige “wederombouw” blijken een belangrijke drijfveer voor boeren, burgers en buitenlui. “Culturele opgaven vragen culturele oplossingen”, stelt de inleider. Landschapsbiografieën vertellen waar je vandaan komt. Op die gemeenschappelijke basis kun je in een gebied tot gedragen oplossingen komen.

In de schijnwerpers (1) | De verhalen van het Nederlandse landschap

In de schijnwerpers (2) | Wandelend Wijs: een nieuw initiatief

Pieter van Ree & Gerrit Jan Hospers

Wandelend Wijs

In de schijnwerpers (2) | Wandelend Wijs: een nieuw initiatief

Vanuit het Dieper Wortelen-team geeft Pieter van Ree een toelichting op Wandelend Wijs, een reeks van inspiratiewandelingen met een bont gezelschap van bestuurders, beleidsmakers en praktijkmensen door veranderende landschappen. Samen met wandelwetenschappers en landschapslezers gaan de deelnemers op zoek naar sporen van vernieuwing en luisteren naar verhalen over wat mensen beweegt of wat beweging juist in de weg staat. Wandelend Wijs was al bezoek in de Achterhoek, de Gelderse Poort, Van Gogh Nationaal Park en het Groene Hart.

Initiatieven voor Wandelend Wijs wandelingen in andere delen van Nederlands zijn van harte welkom. Deel jouw idee met toekomstgespreklandelijkgebied@minlnv.nl.

Samen aan de slag | De kracht van woorden en taal met Mark van Twist

Mark van Twist

*Bestuursvoorzitter van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB)
&
Hoogleraar Erasmus Universiteit - Bestuurskunde, in het bijzonder bestuurs- en
beleidsadvisering in publiek-private context*

Samen aan de slag | De kracht van woorden en taal met Mark van Twist

De NSOB deed afgelopen jaar in opdracht van RTLГ, samen met Dieper Wortelen, onderzoek naar het stille midden. Maar bestaat dat midden wel? En is het stil of eerder ongehoord en vooral meerstemmig?

Aan de hand van een aantal slides neemt Mark van Twist ons mee in taal van de transitie en wat woorden als “piekbelaster”, “stoppers” of “afwaarderen” doen en soms brandstof voor polarisatie zijn. Op basis van veldwerk in De Peel, Overijssel en de Gelderse Vallei constateren de onderzoekers dat de tegenstelling tussen landbouw en natuur op de keper beschouwd niet zo groot is. Het gaat eerder over de tegenstelling tussen streek en “Den Haag”: boeren en burgers die zich om allerlei redenen niet gehoord voelen door de overheid.

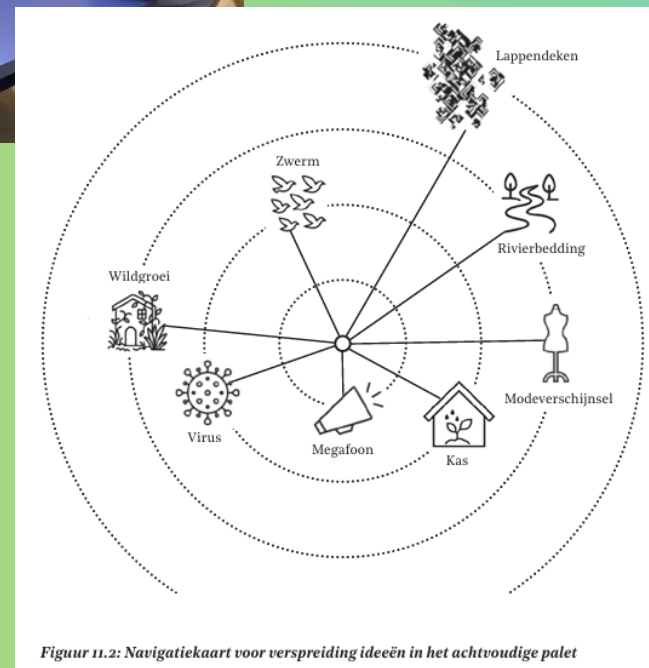
De boodschap van Van Twist gaat over de positie van de overheid: “wie er boven staat, zit er vaak naast.” Hij pleit voor een beleidsfilosofie die beter aansluit bij de onderstroom: “oor hebben voor wat er leeft in de stilte, recht doen aan geleefde ervaring, niet alleen luisteren naar luidruchtige opvattingen van zij die zeggen te spreken namens de sector of de streek”.

Naar aanleiding van het onderzoek van NSOB en Dieper Wortelen verschijnt binnenkort een essay getiteld “Verhalend verknopen” met aanbevelingen voor een ministerie c.q. overheid die bewust micro-story’s en zwakke signalen ophaalt én opwerkt. Aandacht geven aan mensen en verhalen, daar begint het mee, herkennen en erkennen van kwesties. Welke patronen kom je tegen? En welke interventies (“profiel-prikkel-combinaties”) kunnen behulpzaam zijn om beweging te brengen?

Samen aan de slag | De kracht van woorden en taal met Mark van Twist

Sommige verhalen haken en zorgen voor beweging. Hoe aanstekelijk kun je het maken? Dat is een vraag die NSOB eerder stelde over vormen van verspreiding van verhalen over duurzame praktijken. Van verhaal naar beweging, Van Twist geeft een aantal metaforen mee, zoals “de megafoon”, “de kas”, “de zwerm” of “het virus”. Wat zijn bruikbare opschalingsmechanismen voor verhalen die een spoor trekken in de transitie landelijk gebied? Die recht doen aan zowel de ombouw van het gangbare systeem als de opbouw van nieuwe praktijken? Deelnemers aan dit DW-café gaan hiermee oefenen. “Heel veel kleine verhalen maken één groot verhaal over transitie”, concludeert het ene groepje. Zij komen uit op de metafoor van de lappendeken. Andere deelnemers zien meer in het creëren van een rivierbedding voor verhalen. De overheid moet vooral obstakels voor verandering wegnemen en transitie in de streek alle ruimte geven. Het derde groepje heeft het gehad over de aanstekelijkheid van praktijken: het belang van met elkaar leren kan niet worden overschat.

Figuur 11.2: Navigatiekaart voor verspreiding ideeën in het achtevoudige palet

Samen aan de slag | De kracht van woorden en taal met Mark van Twist

Beste praktijken | De Zuidelijke IJsselvallei, met Jan Willem Breukink

Jan Willem Breukink
Agrarisch ondernemer

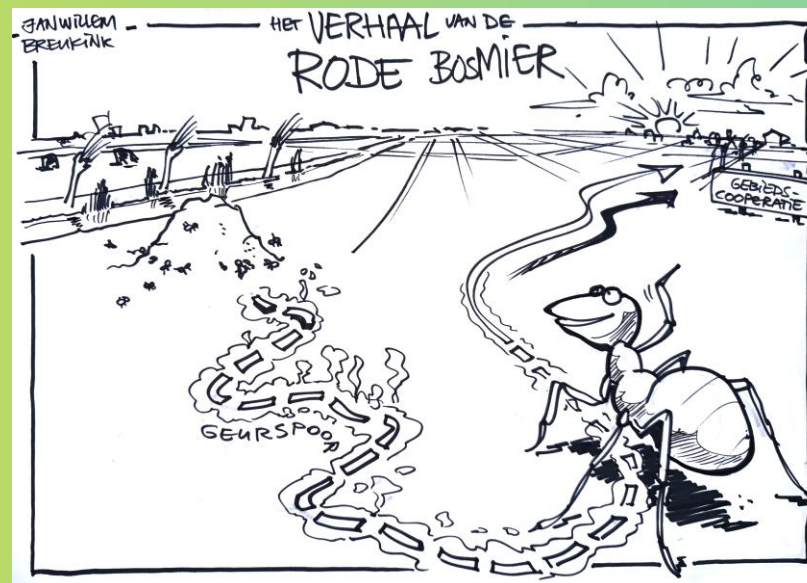
Beste praktijken | De Zuidelijke IJsselvallei, met Jan Willem Breukink

Tenslotte is het woord aan Jan-Willem Breukink, een melkveehouder uit Brummen en drijvende kracht achter de gebiedscoöperatie Zuidelijke IJsselvallei. Hij vertelt over zijn eigen ontwikkeling vanuit een traditionele kijk op bedrijfsvoering - die hij van huis uit en via zijn opleiding heeft meegekregen - naar een bedrijfsmodel waarin regeneratief en natuurinclusief boeren het uitgangspunt is geworden. “Binnen de gebiedscoöperatie zijn boeren samen gaan extensiveren. Ik ben feitelijk doorgegroeid van 180 naar 120 koeien.” Zijn bedrijf is gezond, hij bouwt mee aan een gezond ecosysteem en een gezonde bodem.

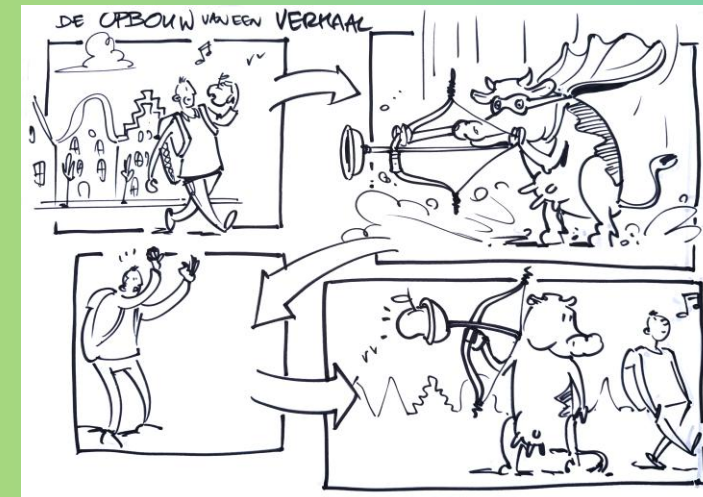
Jan-Willem geeft ons een mooi verhaal mee (die hij ook weer kreeg van een collega):

“Een kolonie rode bosmieren heeft op een zonnige open plek in het bos een enorme mierenhoop gebouwd. Er is jarenlang gesleept met zandkorrels, naalden en takjes. Het bouwsel biedt thuis aan wel 1 miljoen bosmieren. Maar als de open plek dicht groeit en de mierenhoop in de schaduw komt te liggen wordt de locatie steeds minder aantrekkelijk. Een aantal mieren trekt er op uit en vindt een veel beter passende nieuwe plek. Ze trekken geursporen van de bestaande mierenhoop naar een nieuwe locatie. De bosmieren verplaatsen zich stap voor stap, eerst langzaam dan sneller. Er wordt samen gebouwd aan een nieuwe toekomst. “Het duurt even, maar dan heb je ook wat”, lacht Breukink, “Ik voel me soms één van die rode bosmieren die het spoor trekt”.

Oefenen met verhalen | Een verhaal bestaat uit vier delen

Ianthe en Coen hebben een oefening bedacht rondom verhalen vertellen. Het begint met een schets van de situatie (“er was eens...”), vervolgens de wending (“maar plotseling...”), daarna de ontwikkeling (“en toen”) waarna de plot uitkomt op een clou en vaak een nieuwe balans (en sindsdien ...). Grappig dat zo’n simpele oefening een aantal interessante verhalen over transitie oplevert.

De prijswinnaars schreven het volgende:

Er was eens...	een stevig beleid voor het landelijk gebied. Alle provincies waren goed op dreef. Ook Overijssel had de plannen klaar.
... plotseling...	brak de hel los: verkiezingen bij het Rijk, de waterschappen, de provincies, waardoor het sentiment in de politiek radicaal draaide. Alle plannen geschrapt. Niemand wist waar ze aan toe waren. En het ergste van alles: de gemeenschappen, de mensen, de buurtschappen, de hoop op een echte toekomst. Alles weg, verdwenen, mensen in wanhoop en.... Volksopstand. Revolutie!
... daarom / en toen...	ontstond in alle provincies lethargie en stilstand. Dit leidde tot verdere tegenstellingen en wantrouwen in de politiek. Één kleine dappere Provincie legde zich hier bij neer! Hier besloten bestuurders en ambtenaren ervoor om ondanks het falende Rijksbeleid, toch door te gaan met toekomst voor ons platteland.
... en nu / sindsdien...	De mensen, gemeenschappen met de provincie als helpende kracht, zijn zelf aan zet. Kijken niet omhoog, maar kijken naar elkaar. We weten waar wij voor staan. Hoe wij aan onze toekomst werken. Hoe we daarin goed zorgen voor elkaar.

De laatste ronde & Vrije uitloop | Het laatste woord aan Wouter Boog

En ook na afloop van dit tweede DW-café was de behoefte aan napraten – een goed gesprek over wat professionals in transitie bezig houdt – groot. Dieper Wortelen is geïnitieerd door RTLГ, maar we streven nadrukkelijk naar gedeeld eigenaarschap op de onderliggende actieagenda voor meer en beter toekomstgesprek. Ook de ontmoetingen en het DW-café zijn van ons samen: suggesties voor vorm en inhoud van volgende edities zijn van harte welkom!

Kijk voor meer informatie over Dieper Wortelen op:

<https://werkplaatsvoorlandbouwenatuur.nl/aan-de-slag/dieper-wortelen>

Of mail naar toekomstgespreklandelijkgebied@minInv.nl

A wide-angle photograph of a rural landscape. In the foreground, a calm pond reflects the sky. Several horses are grazing in a grassy field next to the pond. In the background, a large, dark-colored barn with a gabled roof and several white ventilation pipes stands among a line of trees. The sky is a clear, pale blue.

Tot het volgende DW-café op 9 december!